

סיפורי אהוד בן-עזר

„הפרי האסור” — סיפורים מאת אהוד בן עזר. הוצאת אחיאסף, תל-אביב, תשל”ח.

אחרי שורה של רומאנים („המת-צבה”, „אנשי סודם”, „ללא לגיבורים המלחמה”) שזכו לתהודה, מגיש אהוד בן עזר לקוראיו מיבחר מס׳י פוריו הקצרים שנכתבו בשנים 1961—1977. שלושים ואחד סיפורי הקובץ מחולקים לשני שערים („טבי” עת אצבעות” ו„דיבוקים”) ובהם טבוע במובהר חותמו האוטוביוגרפי פי של המחבר: ילדותו במושבה פתח-תקוה, ימי בחרותו ולימודיו באוניברסיטה בירושלים, שבה נטל חלק פעיל במאבק ציבורי-פוליטי אשר התעורר עקב פרשת לבון ושם כתב את ספריו הראשונים; בג-יורו והשקעתו בתל-אביב מיהו סופר, מבקר ומחצה, המתקיים מפרי עטו ומהרצאותיו. פרשת חייו של סופר המקופלת בבן דמותו הספרותי אורי בן עמי (על משקל אהוד בן עזר) שמלאו לו ארבעים שנה, עשויה היתה לפרנס רומאן אוטורי ביגראפי. אורי בן עמי הוא הד ברור לפוליק שומרון, ללא לגיבורים המלחמה, אותו הקטיגור ה- נועז של המציאות הישראלית בעיצור מה של פרשת לבון, הפרוש מן הציבור לתהומי יאוש, טירוף והת-אבודות. דמויות אחדות בספר, „הפרי האסור” קשורות במישוריו או בעקרי פני לאורי בן עמי: הבריו מילדות בתפתח-תקוה, נלי אהובתו הבלתי-מושגת, איה אשתו הראשונה שנת-גרשה ממנו והתחתנה עם רמי חב-רתה מירה שנוצבה עליידי רמי ולבסוף נישאה לאפרים היימסון, המתפתה לאיה. אולם קווים אלה מישטשטים ומתפרדים מבלי להת-פתח לעלילת הרומאן, עליידי מס-גרת צירנית שהמחבר כופה על ספ-רו: אסופה של סיפורים נפרדים ועצמאיים, שאין ביניהם קשר רעיר-ני אחד ורציפות של גיבורים. אורי

בן עמי לבוש ופושט דמות, פעם הוא מתגלה באהוד ראב (שמה ה-אמיתי של משפחת בן עזר) בספ-י פור, „הפחד מאלפלט וגנר” ובמרי-צה-הנוסע („טוני, או — חלומות ילמי הנוער”) ופעם אחרת הוא מסתתר בדמויות של יקותיאל („יקותיאל והדורות הבאים”, „בבוקר היום ה-שני לנישואיו”) ואפרים היימסון („אחד מבוגר כמורך”, „לומר, ב-שמונית הבדויים, להלן אנו מאבדים את עקבותיו ובמקומו מופיעים גי-בורים אחרים, לרוב דמויות מזרות ויוצאות-דופן, אנשים בוזים, מיו-אשים ומאוכזבים, נשים וגברים ששיגינות ודיבוקים שונים אחזו בהם. מזרותן של הדמויות מתבטא בהן. בעצם חידק הכתיבה המכרסם בהן, בשיבתן המבודדות מרצון או מאונס בחדר סגור, בתלישותן מן המצי-אות ומן החיים ובשאיפתן הנצחית לקורטוב של אושר שאינו קיים למעשה. הבדידות היא פגע קשה ממשוא, אך גם חיי הנישואים הופ-כים לגיהנום שהוא קשה שבעת-החיים — הרווקות, הגישואים והגירושים — שלושה מצבים טראגיים הנכפים על חיי אדם. קיימת בספר נימה גוס-טאלגית לנופי ארץ ישראל הישנה, לימי הזוהר של פתח-תקוה ואנשיה, פרדסיה, גניה, כרמיה ושכניה הער-בים. מגמה זו מכתיבה למספר טכ-ניקה מאולצת במקצת של שילוב העבר ההחוק והקרוב בהווה ושל אנאכרוניזם מכוון.

דוגמה בולטת למגמה אנאכרוניס-טית הוא הסיפור האחרון בקובץ „גם אתה, בני, נגוע” שהוא מעין תמצית קורות חייו של המחבר, על רקע תולדות היישוב היהודי בארץ מאז ימי התורכים... הסיפור כתוב מתוך זרם-התודעה ומשורים בו גם קטעי מחזה על שרה אהרונוב ויז-סף לישנסקי. המספר עורך השוואה לא רלוואנטית בין שרה גיבורת ניל”י ובין נלי אהובתו ומשקפת ושל אורי בן עמי, שבגדה בו ולב-סוף נישאה לאחר.

בסיפור „טוני או — חלומות ימי הנוער” יש עקבות השפעה של הספ-י פור „בסיס טילים 612” לא.ב. יהו-

שע — בסיטואציה הסיפורית של מעשה המרצה-הנוסע עם הקיבוצני-קית המגודלת והשמנה. בסיפורי השער „דיבוקים” מורגשת השפעתו של יצחק בן נר („שקיעה כפריית”), ביחוד מבחינה סגנונית (האני-המספר המבוגר והמפוכח). „הסיפור-ריים הטובים בקובץ הם: „להצחק את נלי”, „חול באצבעות”, „רמי של מירה” וביחוד, „אחד מבוגר כמורך”. שהוא לטעמנו סיפור ציחוי מושלם, בתנאי שנתעלם מן הסגנון ה-וולגארי וממצבים נאטוראליסטיים גורענים” כביכול המתוארים בו ובספ-י פורים אחרים, כגון: „וכשעמדה סמוך אליו יום אחד, מחככת את ערוותה בירכו, כה נדהם לנוכח העזתה, עד שהיה בטוח שהוא טועה והיא אינה מרגישה בדבר כלל” (עמי 196). תיאורים וולגאריים, נאטורא-ליסטיים מדוקדקים חוזרים וגישנים בסיפורים רבים בספר („בערוגת הגזר”, „הפרעות בדמיון”, „רמי של מירה”, „גם אתה בני נגוע” ועוד).

השיר „בתחת תקוה אחרת” הנועל את קובץ הסיפורים „הפרי האסור” מסתיים בשרה זו: „מה נשאר מ-משפחת בן עזר? — מושבה טכנה של מצבות בצל פרדסים, אל מלא רחמים של איכרים. משפחת ראב של זכרונות. אהוד בן עזר של מלים”.